

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Unu altu discursu scolasticu alu dlui Dimitrie A. Sturdz'a. — Episcopulu Nicolae Popea. — † Necrologu, Dimitrie Moldovanu. — Pàrti alese din istori'a Transilvaniei. — Diagnosele Cryptogameloru vasculare. — Sciri scolare. — Proçese verbale ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luate in siedinti'a dela 3 si 9 Iulie n. — Avisu la deschiderea scólei civile de fete. — Concursu.

Unu altu discursu scolasticu alu dlui Dimitrie A. Sturdz'a.

Simtimu necessitatea, cá dintre cele 35 de discursuri pronuntiate la diverse ocațiuni de càtra fostulu ministru alu culteloru si alu instructiunei publice se mai reproducemu inca numai vre-o doué si anume astadata pre celu din 16/28 Februaru 1887 dela Asilulu Elen'a Dómn'a.

„Luni, in 16 Februarie, la ór'a 1 dupa amédi, dlu Sturdz'a a instalatu pe domnisiór'a Felicia Racovitia, cá directrice a Asilului Elen'a Dómn'a.

Intregu personalulu Asilului, precum si elevele acestui institutu erau intruniti in sala cea mare, cându dlu Dimitrie Sturdz'a introduse pe noua directrice, cària 'i adresà urmatórele cuvinte:*)).

Dómn'a mea.

Ati binevoitu a asculta de insistinti'a Majestatiei Sale Reginei si v'ati decisu a pàrasí liniscea d-vóstra, pentru a primí sarcin'a laboriósá de a conduce acestu institutu.

Insasi acésta decisiune a d-vóstra formédia pentru Asilu o situatiune noua, care'i asigura eșirea din starea caotica in care se afla astadi si intrarea'i intr'o organizare sistematica cu tieluri bine definite.

Sunt convinsu, cá mesurile ce amu luatú pentru restabilirea disciplinei institutului, prin departarea elementeloru principale de desordine, introducerea imediata a unui regulamentu de ordine si de disciplina scolara, stabilirea unei programe de studiu bine chibsuita, si in fine autoritatea d-vóstre, voru reda Asilului renumele ce'lu avea si pe care, o spunu cu durere, erá in ajunu de a-lu perde.

*) Vedi „Monitorulu Oficialu“ Nr. 253, din 17 Februarie 1887.

Pentru a conduce o scóla trebuie multa munca; inse ia este usióra pentru acela care e petrunsu de marimea datoriei ce ia asupra'si si care singuru stà in fiecare momentu esemplu neclintitu de virtute, de datorie, de consciintia, de adeveru, de ordine. Atunci conducatorulu scólei e ca unu faru, a càruia lumina e continuu aprinsa, spre a aretà tuturoru calea, intarindu pe cei buni in mersulu lor pe calea cea dreapta, ajutându pe cei slabi se nu alunece pe càràrile intunecóse.

Nu potú dar de càtu a felicitá Asilulu de decisiunea d-vóstra si sperédiu cá dela micu pàna la mare voru intielege si voru pricepe, cá in acestu momentu solemnú Asilulu a càpetatu o mama doiósá, dar totodata o mama, care stie, cá precum pàrintii cei buni au cea mai mare bucurie sufletésca de a vedea pe copiii lor crescèndu, cum dice Evangeli'a, in fric'a lui Dumnedieu si in intielepçiune, asemenea preocuparea lor constanta este de a-i ferí de totu lucrulu reu.

Personalulu didacticu alu scólei trebuie sè se pàtrunda de unu adeveru fórte simplu, dar care este fundamentulu pe care se ridica scól'a: cá elu nu este unu scopu, ci instrumentulu pentru a ajunge la scopu, cá elu este pentru scóla si nu scól'a pentru dènsulu, in fine cá in scóla elevii au dreptulu la devotamentulu celu mai nemàrginitu alu personalului didacticu pentru viitorulu lor.

Personalulu pedagogicu alu scólei are misiunea cea mai delicata, càci elu trebuie prin purtarea lui corecta intru tóte, corecta in totu momentulu, se dea celu intàiu esemplulu viu a tóta rânduial'a si purtarea cea buna. Daca unu omu onestu nu trebuie se schiópezte nici odata in viati'a lui spre unu lucru reu, cu atátu mai puçinu trebuie se schiópezte acela, pe care celu mai micu si celu mai fragetu se silesce a'lu imitá. Intàia datorie a unui omu cultu, cu simtieminte religiósé si morale este de a'si infrànge intrènsulu totu ce este reu: acésta este o conditie *sine qua non* pentru acei cari sunt intr'unu contactu zilnicu si de fia-care óra cu copiii, cá crescatori ai

loru. Viati'a trebuie se le fia cá unu cristalu, in care nu se afla nici cea mai mica pata.

Unu lucru primordialu ceru dela d-vóstra, cá se ve concentrați silintiele într'unu devotamentu comunu, într'o întielegere fratiésca pentru prosperitatea acestui institutu. Imparecherile, urele, discordiile, trebuie se dispara cu desavérsire, si ministerulu este hotarítu, cá pe cátu 'si va pune tóta silinti'a de a da Asilului totu ce'i trebuie in privirea morala si materiala, asemenea se fia de cea mai mare energie pentru a stârpí relele obiceiuri din acésta scóla.

Facu atentu la acésta si pe personalulu administrativu intregu. Ministerulu nu v'a crutia pe nici unulu, ori care 'i ar fi positiunea si vechimea, care va fi cauza de desordinu si de scandalu. Se fia odata pentru totu-déun'a, bine stiutu de toti, — cá nimeni din cei cari locuescu in Asilu, nu are dreptu de a face din locuinti'a loru aci unu locu de petrecere — cá nimeni din cáti locuiescu in Asilu nu au dreptulu a nesocoti ordinea severa, care trebuie se domnésca in ori ce scóla, care merita acestu nume, — cá nimeni din cáti locuescu in Asilu nu au dreptulu de a deveni instrumentele unei rele deprinderi óre carei, cáci o rea deprindere, cátu de mica si neinsemnata la inceputu, este sorgintea celoru mai mari desordini viitoare.

Daca inse personalulu didacticu si pedagogicu alu Asilului, daca personalulu administrativu alu Asilului au a'si indepliní cu totii datorii loru cátra scóla: elevele Asilului si ele au mari si insemnate datorii.

Se nu 'si inchipuiasca nici un'a din eleve, cá ele, intrate odata in Asilu, au drepturi si nu au datorii. Mai întâiu de tóte trebuie se spunu elevelor, cá omulu se nasce in lume cu datorii si cá acestea 'lu urmarescu până in mormentu. Drepturile esista numai pentru acela care 'si cunoște, care 'si pazesce, care 'si face datorii. Datoriile elevelor unei scóle sunt fórte simple — se invetie si sè se pórté bine. Cine nu invatia si cine nu se pórtá bine in scóla, nu numai nu merita a siedeá in scóla, dar nu trebuie se mai faca parte din scóla, pentru cá impiedica pe cei-lalti scolari in mersulu loru sanatosu si dreptu. Asia dar elevele Asilului voru sti cá ministerulu va eliminá din acestu institutu fàra crutiare pe tóte elevele, cari nu invatia si cari se pórtá reu. Cine nu va pazí rânduial'a scólei, cine nu se va silí a trece din o clasa in alt'a, aceea eleva va fi departata din Asilu si trimisa sau la parinti si rudele ei, sau la manastire. Nu s'a claditu acestu Asilu cu atàta cheltuiala, nu au lucratu la ridicarea lui inimi pióse si generóse, pentru cá se facemu din elu unu adapostu alu leneviei si alu trândaviei. Prin urmare elevele trebuie sè se puie pe munca si pe invetiatura.

Dar acésta nu este suficientu. Elevele Asilului trebuie se fia supuse rânduiei celei bune, — fi-va ea scrisa sau nu. Rânduial'a cea buna este sadita in inim'a fi-càrui omu. Se nu minti si se nu furi, sunt porunci dumnedieesci. Asia daru sè se stie de cátra tóte elevele, cá minciun'a va fi urmarita de aprópe, pentru cá ea este celu mai mare viciu ce se póte lega de unu omu,

si pentru cá din minciuna izvoresce totu reulu. Se ve deprindeti cu adeverulu, cáci cine spune numai adeverulu si faptuesce numai dupa adeveru, acela póte pasi cu fruntea senina si ridicata, fàra frica, in mijloculu lumei întregi. Se fiti ascultatóre si supuse invetiatoriloru vostri si celoru ce cauta de voi; cáci numai astfelu puteti se le aretati recunoscinti'a pentru munc'a si silinti'a ce ei punu intru a ve cresce si a ve cultiva. Se țineti de rânduial'a scólei cá de unu lucru sfântu, cáci numai omulu cu rânduiala scapa in lume de necasuri, ér' rânduial'a se invatia numai din copilarie.

Domn'a mea,

Intrati într'o casa de care ve léga suvenire scumpe.

Intrati într'unu institutu, asupr'a càruia stà ochiulu neadormitu alu unei Regine, care, cá Regina si cá femeia, este fal'a tiei nóstre. Ati avutu dovedi in dilele aceste grele chiar, prin care a trecut Asilulu, cu cáta iubire, cu cáta caldura Ea a imbratisiatu acestu institutu. Acésta va si decisu a ve pune in capulu lui.

Dumnedieu se ve ajute si se ve intarésca! Dar noi cu totii ve multiamimu pentru sacrificiulu ce faceti bine-lui publicu, si care va remànea cá unu esemplu demnu de imitatu pentru tiar'a întréga.

Episcopulu Nicolae Popea.

Pentru natiunea romana din monarchi'a austro-ungurésca ocuparea unui scaunu episcopescu, fia prin alegere, fia prin denumire suverana, totu-déun'a este si remànea unu evenimentu, care trebuie se ocupe locu nu numai in istori'a eclesiastica respectiva, ci si in cea nationala. Cu atàtu mai virtosu ne simțimu si noi prea placutu indemnati, cá cu ocaziunea ocuparii scaunului veduvitu alu episcopiei dela Caransebesiu de cátra présànti'a sa domnulu episcopu Nicolae Popea se reproducemu si noi in acestea colóne schiti'a biografica a demnului si eruditului domnu episcopu asia cum o aflaramu in fói'a diecesana din Caransebesiu.

„Ilustritatea sa noulu Episcopu alu diecesei Caransebesiului s'a nascutu la 17 Februaru v. 1826 in Satulungu lângá Brasiovu in Transilvani'a. Parintii lui: binemeritatulu parochu din Satulungu, biserica de susu cu hramulu Adormirei Maicei Domnului, Neagoe Popea nu mai este intre cei vii, dar mam'a Voic'a, nascuta Verz'a-Popoviciu este inca in viétia.

Din botezu primi numele Neagoe, care inse in clasele inferióre 'lu schimbà in Nicolae, si acestu nume i se dede in modu canonicu la intrarea sa in tagm'a monachala.

Dènsulu a fostu fiulu celu mai mare intre siepte frati si o sora, afara de doi frati reposati toti frăținii sunt in positiuni onorifice sociale: de preoti, profesori s. a.

Studiile gramaticale inferióre le făcu in Brasiovu, éra din clas'a gimnasiala numita pe atunci: „Poesie“ incolo, precum si primul cursu de filosofia 'lu absolvà in Blasiu, apoi cursulu alu doilea si drepturile in Clusiu, fiindu la terminarea loru abia trecut de 21 de ani.

Sciintiele teologice le absolvă după norme de atunci la facultatea teologică romano-catholică a Universității din Viena că alumnul alu convictului imperialu din partea episcopiei ardelenice.

La anul 1849—50 intră în serviciul administrativ politicu că cancelistu la locotenința transilvanică, mai târziu că protocolistu și concipientu la pretura ces. reg. din Deva, era la anul 1852 fu numit de actuariu și nu multu după aceea de adjunctu la judecatorița ces. reg. din Siomcut-a-mare, care oficiu 'lu purta până la anul 1856.

În urm'a trecerii din viața a protosincelui, profesorul de teologie și secretariu consistorialu Dr. Grigorie Pantazi, Arhiepiscopu și Metropolitu Andrei Baranu de Siagun'a 'lu chema a înlocui pre „fiul său celu iubit Grigorie” și astfel intrând în statul monahal, percurse repede în decursu de unu anu gradele de diacon, protodiacon și sinele și ajunsse protosinele.

Totu-odată fu numit la anul 1856 de secretariu consistorialu, profesor de teologie și administratoru protopresbiteral alu tractului Nocrichului.

La anul 1864 între lucrările organizatoare pentru restaurat'a Metropoliei și crearea constituției noastre bisericești, înainte la postul de asessor consistorialu, purtându înse și profesur'a teologică și administrându într'un'a și numitul protopresbiteratu până la anul 1869 inclusive.

La memorabilul sinod archidieceșan din anul 1870, cându se organiză Consistoriul archidieceșan pre bazele statutului organic, fericitul Arhiepiscopu Andrei între aplausele generale ale sinodului, 'lu numi Vicariu-archiepiscopescu, era la anul 1871 'lu chirotesit de archimandritu.

Că celu dintâiu funcționar în archidieceșă după Arhiepiscopu, Vicariul archimandritu Nicolae Popea, după mórtea Marelui Andrei conduse pe timpul celor două sedisvacanțe cu tactu, înțelepciune și blândetie archidieceșă și în special Consistoriul archidieceșan. Și precum până aci, așa și de aici încolo aflăm pe archimandritu Nicolae Popea în cele mai onorifice și importante misiuni: că deputatu dietal și congresual, că asessor alu Consistoriului metropolitan și altele cu cel mai zelos devotamentu în serviciul bisericii noastre.

Nu cu mai puțin zel și abnegație participă Ilustritatea S'a noulu Episcopu Nicolae Popea dela păsirea sa în viața publică la toate cauzele naționale, literare și preste totu culturale ale poporului român și anume: că deputatu la dieta transilvană dela 1865, că deputatu la senatul imperialu din Viena totu de acelu timp, apoi la înființarea „Asociației transilvane” căreia dela începutu se făcu membru fondator și totu asemenea și la „Reuniunea pentru fondul de teatru român”, că membru pe viața la „Reuniunea română de agricultură” din comitatul Sibiiului și preste totu că membru ordinariu alu mai multor societăți literare și științifice.

Între toate aceste lucrări încordătoare de spirit și oboseitoare, archimandritu Popea mai află timp a se ocupa și cu literatur'a noastră română, care c înăvut cu deosebire prin două scrieri cunoscute publicului nostru și anume: „Vechea Metropolie ortodoxă română a Transilvaniei”, (1870) și Biografia „Arhiepiscopului și Metropolitului Andrei Baranu de Siagun'a” (1879). Scrierea ultima a fostu premiata de sinodul archidieceșan.

Aceste calități eminente, aceste merite necontestabile le recunosc și Academia română de știință din București, alegându-l încă la anul 1877 de membru onorariu alu ei.

Credem, că nu vomu ofensă cunoscut'a modestie și nepretenție a Ilustratului Sale, dacă vomu mai aminti la acestu loc, că dela anul 1856 până la stingerea marelui și frumosului meteoru alu bisericii și națiunii române, a nemuritoriului Arhiepiscopu și Metropolitu Andrei, Nicolae Popea a fostu neîntreruptu pe lângă marele barbatu, pe carele 'lu veneră cu pietate firească și de care a fostu iubit cu părintească iubire până la ultim'a lui respirație, ba căruia chiar dânsul 'i închise ochii.

Alu doilea Archipastoriu alu dieceșei Caransebeșului se distinge nu numai prin erudiția sa superioară, avându precum amu arătat mai sus, științele filosofice, juridice și teologice și vorbindu afara de limb'a română cea latină, germană, magiară și franceză, dar totdeauna și prin învâpăiatul său zel pentru biseric'a ortodoxă și poporul nostru român, prin necontestabilul și defecatul său patriotism, basat pe principiul egalei îndreptăți a tuturor naționalităților și bisericilor din patria, prin o natură blândă, afabilă și simpatice și mai pe sus de toate prin caracterul său ferm barbațescu, carele prin toate schimbările timpului și l'a știut pastră totdeauna curat și nemaculat.

Astfelu la etatea de 63 de ani, dar încă în deplină putere și virtuți trupăști și sufletăști 'lu ajunsse trecerea din viața a iubitului primu Episcopu român alu Caransebeșului Ioan Popas, cu care din tinerețe s'a aflat în cele mai intime referințe de amic.

X

† **Dimitrie Moldovanu**, consiliariu aulic în pensiune, membru fondator alu Asociației transilvane pentru literatur'a română și cultur'a poporului român, în dimineața din 29 Maiu v. la 9 ore și-au datu nobilul său sufletu, după scurte suferințe, în etate de 78 ani, în mâinile Creatorului. Remășițele pământești ale scumpului defunctu s'au înmormântatu Miercuri în 31 Maiu (12 Iunie) a. c. în cimiteriul greco-oriental dela poarta turnului.

Sibiiu, în 31 Maiu (12 Iunie) 1889.

Iohanna Moldovanu nasc. de Farkas, ca soție. *Ecatarin'a Dregics* nasc. *Moldovanu*, *George Moldovanu*, notariu cercualu, frați. *Iohanna Badila* nasc. *Moldovanu*, fiica. *Ioan Badila*, cons. la trib., ginere.

Parti alese din istoria Transilvaniei.

În legătura cu anunțul publicat în Nr. 1 din Iunie a. c. ne permitem a da și la locul acesta unele informații, pentru că lectorii se aiba ocaziune de a cunoște, cam ce au se aștepte dela studiul acela, anume din precuvențare și sumariu.

„De câțiva ani încôce se astépta dela mine, că înainte de a me muta și eu la părinții mei pe urm'a contimporanilor mei, cari me lasara aici aprópe singuru că într'o lume straina de noi, se adunau la unu locu, în o forma óre-care istorica incai evenimentele principali, prin care ne trecuse patri'a cu popórale sale conlocuitoare, prin urmare și cu poporul nostru romanu mai virtuosu în anii catastrofelor universale 1848, 1849, cum și de atunci încôce.

Dorința generațiilorlor actuali relativa la scrierea istoriei noastre moderne este legitima, justificata și cu exemplulu compatriotilorlor nostri de alte nationalitati, în ale caror limbi mai alesu dela 1861 încôce aparut forțe desu „istorii“ din acei ani în totu respectulu epocali.

Alti amici și binevoitori ai mei 'mi cerusera, anume cu ocaziunea solemnității din 8 Maiu 1887 că se 'mi adunau la unu locu scrierile originale, câte voiu fi publicat în cincideci de ani ai activității mele. Eu înse rog fratesce pe binevoitorii mei, că se fiu dispensat de o lucrare că aceea, care pretinde o alegere critica și minuțioasă, cu punerea în cumpana a multor impregiurari, precum, etatea mai juna ori mai înaintata, censura preventiva până la 1848; după aceea revoluțiune, resboiu civilu, legea stataria publicata din partea Ungariei, lege martiala austriaca, existența între doué focuri; după pacificare absolutismulu discretionariu; lege de pressa forțe severa, esceptionala; dela 1860 înainte o era noua cu forme constitutionali; din 1867 încôce Transilvani'a pusa la discretiunea guvernului centrale din Ungari'a. De ar fi cursu înse în cincideci de ani rîulu evenimentelor incai pe atâta de linu și daca noi ne-amu fi bucurat de nu știu ce libertate ideala, eu în nici-unu casu nu me simțiu competentu a fi judecatoriu alu scrierilorlor mele, care preste acésta se afla risipite în „Gazeta“ și în „Fóia“, în „Transilvani'a“ și în „Observatoriu“, unele din 1849 în „Bucovin'a“, altele din 1868 în „Romanulu“, din anii anteriori în „Erdélyi Hiradó“ din Clusiu, în „Siebenbürger Wochenblatt“ din Brasiovu până în 1848; după aceea în „Wanderer“, în „Ost und West“ din Vien'a etc. De s'ar afla din tóte numai $\frac{1}{10}$ de vre-o valóre, totu ar da preste doué sute de cóle tiparite, care aru costa numai în câte 1000 de exemplarie preste 6000 fl. v. a. Deci se mi se permita a pune postulatul din urma la o parte și se remănem numai pe lângă prim'a problema ce mi s'a pus, adeca descrierea evenimentelor, preste care trecuse patri'a noastră împreuna cu monarchia în anii 1848—1849 și după aceea.

Chiaru și acésta problema este înpreunata cu mari dificultati. Decât se avem noi istoria scrisa în limb'a

noastră cu superficialitate și cu lipsa totala de critica, mai bine se nu o vedemu, până nu va mai disparea, conformu legilor naturei, incai una generatiune după cea din 1848.

Afara de întimpinarea patimilor și a urelor învechite, heredite din strabuni, omulu seriosu mai dă și preste alta greutate la scrierea istoriei contimporane, daca voiesce nu numai se însire fapte seci, dară se 'și dea și parerea asupr'a lor. În acestu casu istoriculu are sa presupuna că de siguru cunoscintie istorice întinse din trecutul mai departatu alu Ungariei, cu tóte tierile apertinente, precum și alu monarchiei întregi și chiaru alu tierilor învecinate. Noue înse ne este cunoscutu, că din nefericire în tierile locuite de romani până în 1848 chiaru și istoria patriei sau eră scósa cu totul din cele mai multe scóle, ori că, în spiritulu sistemei de învetiamentu eră tractata asia de vitregu și cu atâta reserva, în câtu junimea studiósă necum se póta trage din studiulu istoriei vre-unu folosu practiculu pentru viața, nu 'i putea fi nici macar de o scurta distractiune, precum iar fi o secatura de romanu. Chronicle manuscrise remase din betrâni au fostu oprite a se tipari, éra unele s'au pututu publicá numai castrate.

S'a crediutu adeca vécuri întregi, că mai alesu la popórale subjugate cunoscintiele istorice aru fi periculóse, că-ci acelea aru deschide ochii lor sufetesci și le-aru înboldi că se invetie a cugeta și a judeca.

După multa meditatiune și cumpanire a impregiurilor în fine amu cunoscutu, că daca noi romanii voimu se ne citimu istoria contimporana cu folosu practiculu, ne cauta se mergemu dela 1848 celu puțin pe 160 de ani înapoi.

Evenimentele 'și au logic'a lor neîndurata, ele curgu unele din altele și se ținú cá verigile lantiului. În viața de tóte dilele se crede și se dice cam de regula, că de exemplu evenimentele politice și bellice aru fi totu atâti feti ai unor persoane predestinate a le produce, incai și a trage din acelea consecintiele. Ochiulu istoriculu este datoriu a cercetá, nu cumva chiaru și barbatii de stat sau generalii cei mai geniali în ochii lumei, în realitate au fostu numai indeplinitorii unei vointie multu mai potente decâtu eră vointia lor. Lectorulu întieptu va urmari pasu de pasu legatur'a dintre evenimente, spre a putea alege aceea ce este în trensele consecintia logica, din cea-ce póte se fia dóra numai unu jocu alu destinului, mână supraomenésca.

Patriotii luminati ai ori-carei tieri se întréba pre sine: cum va fi ajunsu patri'a lor în starea de acum, fericita sau nefericita, placuta sau neplacuta. Intocm'a asia se întréba și fiii patriei noastre mai anguste, éra doritul respunsu 'lu astépta dela istoria. Ferice de noi, daca acelu respunsu placutu sau neplacutu, va fi celu puțin sinceru și exactu.

În cei vre-o treidiecei de ani din urma unii istorici compatrioti de ai noștrii magiari și germâni scriindu istoria Transilvaniei facura câte c esceptiune dela alti scriitori anteriori, demna de recunoscintia noastră în mai multe casuri, în care înaltându-se mai pre susu de in-

vechit'a ura nationala au sciutu se fia inpartiali fatia si cu poporul romanu; si daca pe acei compatrioti scutiti de patim'a urei nationale sau si religiöse nu'i numimu la loculu acesta, nu vomu lipsi inse a cita opurile lor in decursulu acestui studiu alu nostru.

Intr'aceea nici unulu dintre compatriotii neromani nu s'a simtitu obligatu a studia istori'a patriei totodata si din punctu de vedere romanescu. „Natiunea romana nu a fostu numerata intre asia numitele „statuti“, adeca nu era considerata ca natiune indigena politica, sau cum se mai dice dela 1848 „individualitate politica“; acesta este scus'a istoriciloru neromani.

Daca natiunea romana nu era recunoscuta ca individualitate politica, ea se afla totusi in acesta tiéra de atatea vécuri in numeru preponderantu, locuiesce si in Ungari'a pe unu teritoriu forte intinsu. Se póte óre, ca poporul acesta, vrendu ne vrendu, se nu fia avutu nici o influinta asupra destinelloru patriei comune? Au avut'o fara nici-o indoiéla in casuri nenumerate si in mani'a tuturoru gónelloru la care a fostu expusa atatu pentru nationalitatea sa genetica, catu si pentru religiunea sa. Exista in Europ'a atatea monarchii mari si mai mici, au existatu totdeaun'a, in care „Demos“ — propriulu poporu, — immens'a majoritate de milióne — nu a fostu considerata nicidecum ca factoru politicu de catra aristocrati'a sau oligarchi'a grupata inpregiurulu tronuriloru. De nationalitate homogena sau heterogena, totu un'a, poporul, adeca mai toti locuitorii statulu erau considerati numai ca materialu brutu, in multe tieri curatu ca sclavu, carui era pe aci se i se denege chiaru si sufletu omenescu. X Cu totu acelu despretiu inse, cu care era tractatu poporul, acelea aristocratii sau oligarchii nici douedieci si patru de óre nu aru fi fostu in stare de a sustinea ele singure statulu. La intrebari inse de acestea sunt datori se dea lumii respunsu inpartialu si bine studiatu carturarii de nationalitate romana.

Binecuventata se fia tieren'a scriitoriloru nostrii din prim'a jumetate a vécului nostru si pana la cei ce se mutara dela noi in anii din urma, cari toti au spartu unu drumu largu, abia calcatu mai inainte de catra cinev'a din protoparintii lor, pe care acum generatiunile potu inainta cu atatu mai bine, cu catu izvóra istorice se deschidu pe fia-care di mai multe si documentele se descopere si aduna cu miile.

Vomu apuca pe calea betraniloru si ne vomu adopera, ca celu puçinu pe acestu periodu pe ani doue sute se urmarimu firulu evenimentelloru din acesta tiéra, inse asia, ca pre catu ne ajuta isvórale de care dispunemu si pre catu suferi impregiurarile actuali in care ne aflamu, se damu loculu convenitu peripetiiloru si catastrofelloru prin care a trecutu, raporturiloru in care a statu poporul romanu intregu sau in parte, catra celelalte popóra conlocuitoare si catra societatile religiöse ale acestora.

Se totu dice, ca e timpul supremu ca se ne damu de aci inainte noi in de noi educatiune nu numai sociala, ci si politica. Dara o problema atatu de grea

precum este acesta se póte deslega cu ajutoriulu istoriei numai asia, daca pre langa calitatile bune ale poporului si ale inteligintiei sale nu vomu ascunde nici vomu netedi pre cele rele, ca se nu tragemu peccatulu.

Inca numai unu cuventu si apoi se apucamu inainte cu Ddieu.

Aceia cari voru fi asteptandu dela mine vre-o istoria sistematica, se insiéla. Mi-ati disu se scriu asia, ca se intieléga lectorii romani. Ca se fiu intielesu, am aflu ca metodelu celu mai bunu pentru scopulu ce se urmaresce este acela, pe carelu recomanda in dilele nóstre, cativa istorici europeni de renume mare, adeca a oferí lectoriloru adeverurile istorice mai multu in forma de biografii si monografii, a le ajuta ici-colo ca se se dedea a le aduce ei insii in legatura, era mai departe a'i lasa in voi'a lor ca se traga consecentiele pe viitoriu.

Aceia cari se sciú folosi de fapte complinite, voru descoperi si in istori'a acestei tieri multe subiecte de adeverata valóre dramatica si nu odata scene demne de pen'a unui tragedu genialu, scene pana acum sau necunoscute de locu, sau cunoscute numai la puçini adepti, descendenti mai alesu din familii patriciane.

Sub acesta conditiune se va putea adeveri si in casulu de fatia sententi'a vechia: *Historia est vitae magistra.*

Auctorulu.

Sumariulu

Materiiloru coprinse in volumulu I. din Istori'a Transilvaniei pe doue sute de ani din urma, cari incepu dela anulu 1683. Acestu volumu ajunge cu descrierea evenimentelloru pana in predilele catastrofelloru din anulu 1848. Elu este impartitu in capete si §§-i.

	pag.
Introductiune	1
<i>Capu I.</i>	
Michail Apafi, consiliarii sei si clasele locuitoriloru	3
§. 1. Din viati'a principelui Michail Apafi si a consortei sale	3
§. 2. Consiliarii	5
§. 3. Curtea principelui si a Dómnei cu personalulu lor	5
§. 4. Clasele sau castele, in care erau inpartiti locuitorii Transilvaniei catra finea vécului alu sieptespre-diecelea	7
§. 5. Starea politica a Transilvaniei preste totu sub domni'a lui Apafi	11
<i>Capu II.</i>	
Curtea Vienei, cativa barbati de statu	13
§. 6. Imperatulu si regele Leopold I.	13
§. 7. Leopold Kollonics	18
§. 8. Emericu Tökölyi	20
<i>Capu III.</i>	
Inceputulu negotiariloru diplomatice intre cabinetulu din Vien'a si gubernulu principelui Michailu Apafi	29
§. 9.	29
§. 10. Iesuitulu Dunodu	31
§. 11. Alu doilea proiectu alu lui Dunodu	33
§. 12. Unu alu treilea proiectu de confederatiune	35

§. 13. Condițiunile de tractatu puse imperatului Leopold I. de către principele Michailu Apafi cu guvernulu seu si înaintate prin iesuitulu Antid Dunod . . .	pag. 37
§. 14. Missiunea la Vien'a si pe la unii generali . . .	40
§. 15. Érași Antid Dunod . . .	42
§. 16. Corespondenție personali între principele Apafi si imperatulu Leopold . . .	45
§. 17. Consultatiuni, decisiuni si misiuni secrete . . .	45
§. 18. Una lege martiala barbara si caracteristica . . .	53
§. 19. Inca si proiectulu alu treilea de tractatu respinsu orbesce . . .	57
§. 20. Innoirea resboiului cu turcii si ocuparea Transilvaniei . . .	60
§. 21. Tractatulu dela Blasiu . . .	62
§. 22. Vine Carafa. Frica mare. Proiectu de alta diploma. Doue necrológe . . .	68
§. 23. Proiectulu generalului Antonie Carafa substernutu imperatului Leopold I. in anul 1690 despre modulu cum s'ar putea supune Transilvani'a . . .	73
§. 24. Discordi'a Sasiloru cu Aristocrati'a sub Apafi si sub Leopold I. . .	84

Capu IV.

Viati'a sociala si morala din dilele lui Apafi si mai târziu . . .	94
§. 25. Exemple de coruptiune mare . . .	94
§. 26. Caderea lui Harteneck, condamnarea si mórtea lui . . .	96
§. 27. Contradiceri flagrante in aplicarea legiloru penale . . .	106
§. 28. Starea poporului cultivatoriu de pamentu sub domni'a lui M. Apafi . . .	110
§. 29. Cultur'a prin sciintie in scóle . . .	118

Capu V.

Starea bisericeii poporului romanu in Transilvani'a si Ungari'a sub domni'a lui M. Apafi si a imperatului Leopold I. . .	121
§. 30. Consideratiuni generale . . .	121
§. 31. Legi politice, sub care gemuse biserica romanilor . . .	129
§. 32. Diplome, privilegii, decrete de a le principiloru relative la biserica romanilor . . .	136
§. 33. Mitropolitulu Sav'a Brancovici . . .	140
§. 34. Mitropolitulu Iosifu Budai . . .	146

Capu VI.

Primele incercari ale unirei religióse cu biserica rom. catolica . . .	153
§. 35. Alti trei mitropoliti si apoi mitropolitulu Teofilu primul urditoriu alu unirei cu Rom'a . . .	153
§. 36. Inceputulu activitatii Iesutiloru pentru unire. P. L. Baranyi . . .	159

Capu VII.

Incarcarile de emanciparea bisericeii sub Teofilu si Athanasie prin unire cu biserica romano-catholica si cu ajutoriulu casei domnitóre . . .	165
§. 37. Sinodulu din 1697, ținutu in caus'a unirei . . .	165
§. 38. Mitropolitulu Teodosie alu Ungrovlachici si magnatii reformati contra lui Teofilu . . .	170
§. 39. Athanasie hirotonitu, in lipsa de confirmare imperatésca ajunge in strimtóre de a fi sau a nu fi episcopu . . .	173
§. 40. Sinodulu din Octobree 1698 si agendele aceluia . . .	177
§. 41. Greutatile se inmultiescu din tóte partile . . .	179
§. 42. Diplom'a din 1699. Athanasie inca totu neconfirmatu. Instructiuni sarbede . . .	183

§. 43. Despre executiunea mandatelor coprinse in diplom'a din 1699. Protestele. Cardinalulu Kollonics le infrunta . . .	pag. 186
§. 44. Sinodulu din 4 Septembrie 1700 si caletori'a la Vien'a . . .	192
§. 45. Procesu informativu si purificare. Confirmare dela scaunulu Romei. Desculparea. Confirmarea imperatului . . .	200
§. 46. Instalarea. Protestulu dietei din 1701 contra uniunei. Insultarea natiunei romane . . .	205
§. 47. Mitropoli'a si mitropolitulu Romaniloru din Transilvani'a si partile Ungariei . . .	210
§. 48. Alte doue sínóde dupa întórcerea dela Vien'a . . .	214
§. 49. Turburari religióse in Alb'a-Iuli'a, Brasiovu, Fagarasiu. Gabrielu Nagyszeghi . . .	219

Capu VIII.

Evenimente culese din periodulu dela 1700 până la 1712 . . .	228
§. 50. Famili'a Rakoczi. Insurectiunea . . .	228
§. 51. Evenimente din domni'a scurta a imperatului Iosifu I. . .	234
§. 52. Evenimente transilvane din epoc'a Curutiloru lui Rakoczi . . .	238

Capu IX.

Imperatulu Carolu VI cá rege alu Ungariei alu III-lea . . .	262
§. 53. Pacea cu Franci'a. Resboiu cu Turci'a . . .	262
§. 54. Evenimentele din Transilvani'a sub imperatulu Carolu VI. . .	269
§. 55. Impartirea comitatelor între Ungari'a si Transilvani'a. Rebeliune religiósă in unele comitate din cele incorporate. Reforme in administrarea justitiei. Invasiune de emigranti. Arestari pentru conspiratiuni. . .	280
§. 56. Afaceri si turburari religióse sub Carolu VI in mai multe tieri . . .	284
§. 57. Conspiratiune sângerósă din caus'a proselitismului . . .	293
§. 58. Afacerile religióse ale Romaniloru din Transilvani'a si Ungari'a . . .	318
§. 59. Resistenti'a episcopului romano catholicu din Transilvani'a fatia cu episcopi'a greco-catholica unita. Alte greutati până la confirmare. Mórte cu prepusu . . .	326
§. 60. Planulu unui generalu austriacu de a ridica pe toti romanii dintre sasi si a'i stramuta in Valachi'a mica . . .	332
§. 61. Alta vacantia îndelungata la scaunulu episcopescu . . .	335
§. 62. Lupta desperata . . .	341

Capu X.

Evenimente din domni'a imperatesei Maria Teresia . . .	353
§. 63. Coalitiune hostila. Resbóie de succesiune . . .	353
§. 64. Resboiulu de siepte ani cu regele Prusiei . . .	356
§. 65. Reformele imperatesei introduse in tierile proprie austriace, . . .	357
§. 66. Reformele imperatesei realizate in principatulu Transilvaniei . . .	361
§. 67. Diet'a deschisa in 23 Ianuariu 1744 . . .	362
§. 68. Infintiarea militiei confinarie sau de granitia in Transilvani'a . . .	368
§. 69. Rescól'a Secuiloru si macelulu dela Madéfalva . . .	377
§. 70. Starea poporatiunei rurale iobagite, usiorata încátva . . .	383
§. 71. Starea romaniloru locuitori alaturea cu sasii in dilele Mariei Teresiei. Gónele . . .	390

Capu XI.

- Reforme in biserica rom. cath. si dissensiuni confessionali sub domnia Mariei Teresiei 397
- §. 72. Abusuri si neregularitati la catholici 397
- §. 73. Diferentie mari cu protestantii 402

Capu XII.

- Certele si desbinarile confessionali intre romani 407
- §. 74. Dispositiuni generale luate cu privire la locuitorii de ritu greco-resaritanu 407
- §. 75. Luptele episcopului Ioanu Inocentie Clain pentru biserica si natiune pana candu a venit in pericolu de a fi aruncatu din sala dietei pe ferestra 412
- §. 76. Sechestrul Vissarionu 418
- §. 77. Caderea episcopului Inocentie devenitu victima pentru natiunea sa Exiliu Turburari necontenite. Renuntiarea 425
- §. 78. Acte publice si alte documente relative la turburarile confessionale dintre romani dela 1745 pana la 1770 438
- §. 79. Starea invetiamentului sub Maria Teresia in Transilvania 452

Capu XIII.

- Evenimente din domnia imperatului Iosifu II. 453
- §. 80. Imperatul Iosifu II. ca pruncu si june, ca coregentu si caletoriu 453
- §. 81. Prim'a caletorie a imperatului Iosifu II in Transilvania 457
- §. 82. Imperatul Iosifu II ca singuru domnitoriu absolutu 465
- §. 83. A dou'a caletoria a imperatului Iosifu in Transilvania 1783. Usiorarea sclaviei. Concivilitate 468
- §. 84. Horaiad'a sau rescól'a romanilor 473
- §. 85. A trei'a caletorie a lui Iosifu II in Transilvania. Numerarea poporului fara voi'a feudalilor. Pensionarea guvernatorului Brukenthal 485
- §. 86. Baronulu Nicolae Vesselényi betranulu 488
- §. 87. Macelulu dela Selisce cu scopu de a iobagi preste 15 mii de locuitori 493
- §. 88. Guvernatorulu baronulu Samuilu Brukenthal 497
- §. 89. Resboiu cu Turci'a. Participarea Granitiarilor. Scene bellice dela fruntarie. Retragerea reformelor. Mortea lui Iosifu II. 506

Capu XIV.

- Evenimente din domnia imperatului Leopoldu II 517
- §. 90. Situatiunea critica la ocuparea tronului. Dieta in Ungari'a. Pacea dela Sistov cu Turci'a 517
- §. 91. Evenimente din Transilvania si dieta din 1791. Incercare de uniune cu Ungari'a. Cerbicia aristocratica 524
- §. 92. Supplex libellus Valachorum, sau adeca petitiunea celor doi episcopi ai romanilor etc. 535

Capu XV.

- Evenimente din domnia imperatului Franciscu 545
- §. 93. Succesiunea la tronu intre cele mai grele impregiurari si desastre mari. Resboie nefericite. Conspiratiunea din Ungari'a si innecarea ei in sange 545
- §. 94. Evenimente din Transilvania sub domnia imperatului Franciscu. Diete. Homagiu. Tortur'a desfiintata. Regulamentele sasilor. Insurectiune de nobili contr'a lui Napoleonu. Devaluarea banilor. Reactiune politica absolutistica. Starea romanilor sub reactiune 550

- §. 95. Fomete mare. Caletori'a imperatului si a imperatesei in Transilvania. Incercarea de a introduce urbariu respinsa. Revolutiuni straine inspira grija 559
- §. 96. Reforme in Austri'a. Agitatiuni in Ungari'a. Dieta. Com. Stefanu Széchenyi. Fondu pentru academia. Turburarea spiritelor 564
- §. 97. In Transilvania mai intai viaia de visatori, apoi desteptare cu spaima. Arestari de preoti romani. Dieta din 1834/5. Banulu Vlasici. Archiducele Ferdinandu d'Este. Mortea imperatului 574
- §. 98. Procesele si captivitatea lui Lovassi, Ludovicu Kossuth, br. Nicolae Vesselényi si ale altor'a din Ungari'a si Transilvania 590
- §. 99. Evenimente de inaintea dietei transilvane dela 1837. Dieta seca de rezultate. Petitiunea episcopului Vasile Mog'a 600
- §. 100. Urme de literatura si dezvoltare de viaia nationala in periodulu reactiunii la poporul romanu din acesta monarchia. Blasiu. Brasiovu 607
- §. 101. Dieta transilvana din 1841—3. Guvernatorulu Iosef Teleki. Proiecte de reforme. Limba magiara. Protestulu sasilor si alu romanilor. Resbunari. Petitiunea episcopilor romani 618
- §. 102. Turburarile din Blasiu si din tota dieces'a greco-catholica din Transilvania intemperate intre anii 1843 si 1846 627
- §. 103. Conservativii la putere. Mortea episcopului Mog'a; successorulu seu. Semne ale timpului. Dieta din 1846/7. Urbariulu. Lipsa de prevedere a catastrofelor 637
- §. 104. Catiua §§-i din articlii de lege urbariala dela 1847 647
- §. 105. Scurta descriere a unor evenimente intemperate in muntii apuseni ai Transilvaniei cu comunele Bucium, Abrudu-Satu si Carpenisiu. Archimandritulu Andreiu Siagun'a. Catharina Varga. 652
- (Va urmá).

Diagnosele Cryptogamelor vasculare, care provinu spontanu in Transilvania.

De Florianu Porcius, Cav. alu ordinului coronei de feru class'a III., vice-capitanu emeritatu.
(Urmare).

Ovatu, unu corpu (de es. lumina), ce are asemenare cu figur'a unui ou, adeca la carea lungimea nu intrece latimea mai multu de 2 ori, ambele capete rotundate, inse spre basa mai latu (grosu) si spre verfu mai ingustu (subtire).

oboratu, cá ovatu, cu deosebirea, cá latimea (grosimea) mai mare e la verfu (nu la basa).

cordatu, cá ovatu, inse la basa cu o escisura profunda si aci deodata de ambele laturi cu câte unu lobu latu si la verfu rotundatu.

obcordatu, cá cordatu, inse escisur'a cu cei 2 lobi e la verfu (nu la basa).

reniformu, de forma rotunda, inse mai latu decâtu lungu si la basa cu o escisura profunda.

ovalu, unu corpu, la care lungimea nu intrece latimea mai multu de 2—2¹/₂ ori, inse latimea mai mare e la mijlocu (nu la basa, nici la verfu) si ambele capete rotundate.

elipticu, cá ovalu, inse ambele capete mai acutu-angulare.

oblongu, de forma eliptica, inse lungimea intrece latimea de 3 pana de 4 ori.

deltoidicu, de form'a unui rombu, inse pentru anghiulu celu fôrte obtusu la basa apare ca triangularu, sau se apropie de liter'a grecésca mare Δ (delta).

falcatu, de form'a unei seceri.

lanceolatu, ingustu si de 3—5 ori mai lungu decâtu latu, ingustându-se succesive la vèrfu.

linearu, inca si mai ingustu si in proportie cu latimea multu mai lungu, cu marginile aprópe paralele (de es. foile la graminee).

subulatu, la basa tare ingustu, subtiindu-se mereu spre vèrfulu acutu (de es. foile la Snépanu. Juniperus).

setiformu, de form'a unui peru ingrosiatu si strictu, inse nu punginte.

cuneatu, de form'a unui icu, adeca la vèrfu mai latu, subtiindu-se succesive spre basa.

Cându inse se subție repentinu spre basa, se numesce *spatulatu*.

peltatu, de form'a unui scutu, sau că unu discu rotundu sau ovalu, planu, subțire, de desuptu la punctulu centralu, sau aprópe de acestu punctu cu o coditia (stipite).

compresu, cându unu corpu, altcumu rotundu, arata dóue fetie oposite pușinu convexe si alti doi ânguli cam rotundati. *ancipite*, că compresu, inse cei doi ânguli sunt acuti.

spinulosu, provediutu cu spinuti. Spinii sunt o prelungire a tieseturei interne a corpului, pre care se afla si nu se potu delaturá fâra vatamarea respectivului organu.

Aculeii (ghimpiei) stau in legatura numai cu epiderm'a si se potu delaturá fâra vatamarea organului.

Organulu, ce are spini sau aculei, se numesce *armatu*, la din contra *nearmatu*.

mucronatu, la vèrfu cu unu spinutiu móle, scurtu, ce nu e punginte. Acesta e de comunu o continuare a nervului.

acuminatu, cându vèrfulu se termina aprópe că abruptu in forma de apendiculu mai ingustatu si elongatu. De es. foile la Alunu.

apiculatu, cându acestu apendiculu e multu mai scurtu.

acutu, in locu de ascuțitu.

truncatu, in locu de ratezatu.

retusu, cându vèrfulu truncatu are la mijlocu o escisura mica.

obtus, contrariulu dela acutu.

muticu, cându vèrfulu nu e nici mucronatu, nici acuminatu, nici apiculatu, nici spinulosu, nici aristatu.

repandu, cându crenele si incisurile acestor'a la bas'a lor sunt semicercuale, încātu marginea arata o linie sierpuitóre.

erosu, provediutu cu denticuli neegali, încātu s'aru para a fi rosu de unu animalu.

auriculatu, lamin'a provediuta la basa sau aprópe de basa, uneori chiaru si petiolulu foiloru la bas'a sa, cu unu apendiculu in form'a unui segmentu sau lobu, ori si cu doi atari apendiculi.

sulcatu provediutu pre suprafatia cu linii paralele inguste si profundu-inprese in forma de canaluri.

striatu provediutu pre suprafatia cu linii paralele inguste, inse tare pușinu inprese, ori si pușinu elevate.

costatu, provediutu cu strie mai elevate că la striatu.

fragilu, unu corpu strictu, care la incercarea de a'lu indoi se frânge lesne.

rigidu, unu corpu, care la incercarea de a'lu indoi manifesta o resistentia, inse fâra a se frânge.

verucosu, provediutu cu buburudie sau bobocei mici in forma de negei, ce nu conținu fluiditate.

pubescentu, provediutu cu peri filigrani, mai alipiti ori si patenti, mai multu mai pușinu indesuti, inse nu lucitori.

scabru, daca la pipaire se simte o asprime.

hirsutu, provediutu cu peri lungi, patenti, cam rari, rigidi, inse nu punginti.

hispidu, cându acesti peri sunt mai grosi si din parte punginti.

glandulosu, provediutu cu puncte elevate vesiculóse, ce conținu o fluiditate.

glandulosu-perosu, cându perii pórtu la vèrfulu loru câte o glandula.

stelatu-perosu, cându perii sunt parțiti si ramii stau radialmente esplanati.

fimbriatu, pre margini cu lacinii fôrte inguste, lungi si de comunu indesuite.

laceratu, marginea divisa prin incisuri in lacinii neegale si diversu formate.

ciliatu, marginea cu peri paraleli, aprópe egal de lungi si dispusi in ordine seriala.

glabru, fâra nici unu feliu de peri.

nudu, lipsitu de foi, de squame, de palee, de indusiu, de calice si corola.

membranaceu, de consistentia că o pele subtila si móle.

scariosu, de consistentia că o pele subțire, inse uscata, ce scârtiaie.

coriaceu, de consistentia că o pele ceva mai grósa, solida si tenace, inse totusi flexibila.

corugatu, cându unu organu foliiformu e neregularu lînga olalta si preste olalta increțitu.

torulosu, provediutu cu noduri sau ghiburi, sau se manifesta ca atare.

evanescentu, ce mai târdiu, sau dela unu locu dispare, ori devine absorbitu, sau si ce nu se póte urmari pâna la extremitatea sa.

erectu, cându tulpin'a, ramii, stipitele sau alte organe au dela bas'a lor incepându-o directiune aprópe verticala.

ascendentu, cându acestea organe formédia cu bas'a lor unu arcu inversu, mai mare, mai micu, iara cu cealalta parte superióra urmédia o directiune verticala.

decumbentu, cându tulpin'a, ramii, stipitele cu bas'a lor se redica in susu, iara cu cealalta parte superióra incovoindu-se in josu stau asternute la pamentu, inse fâra a se inradaciná.

procumbentu, *prostratu*, cându acestea organe stau — dela bas'a lor incependu — asternute la pamentu fâra a se inradaciná.

divaricatu, cându parțile unui organu formédia cu acesta unu rectangulu, sau aprópe unu rectangulu.

patentu, daca acestea parți formédia unu angulu de circa 45°.

patulu, daca angulu e si mai strimtu.

recurbatu, incovoiatu spre inafara.

inflectu, *involutu*, cându marginea sau cându vèrfulu unui organu e incovoiatu spre partea superióra sau interióra.

deflectu, declinatu, cându in genere părțile laterale sau periferiale ale unui organu erectu sunt lasate spre pamentu. *nutantu*, daca numai vârfulu unui organu e incovoiatu spre pamentu.

pendulu, se aplica la organe subtile si flessibile, care pușinu mai susu dela punctulu insertiunei loru sunt incovoiate spre inafara spenzurându spre pamentu.

revolutu, cându marginea unui organu, de es. la foi, frundie, e incovoiaata spre pagin'a inferiôra (cea dedesuptu), sau si cându vârfulu unui atare organu e circinatu incovoiatu spre partea esteriôra.

decurentu, cându lamin'a unei foi, frundie (sau ale foliôleloru, peneloru, penuleloru, segmenteloru), dela bas'a insertiunei loru continuâ la vale cu ambele sale margini ori si numai cu o margine pre organulu, ce le pórta, pentru care acestu organu se numesce *aripatu*.

concrescutu, (connatus), cându dóue ori mai multe organe de aceleasi numiri sunt astfelu intrunite intre sine cu marginile, încâtu constituescu unu ce intregu si fâra de ale vatamá nu se potu desface.

adcrescutu, (adnatus), cându unu organu cu o parte a sa e astfelu concrescutu cu altu organu streinu, încâtu ambele organe stau intre sine deplinu intrunite.

coherentu, cându doue ori mai multe organe de aceeasi numire ori si streine sunt intre sine intrunite, inse fâra a fi deplinu concrescute, pentru care mai târziu devinu din parte sau preste totu dela sine desfacute, sau si care se potu mai multu mai pușinu desface, fâra a le vatamá.

dehiscentu, se numesce unu fructu nesucosu, care la maturitatea sa se deschide (desface) de sine in diverse moduri (prin valve, denti, fisuri, pori, etc.) spre a deveni semintie liberate.

Sunt si fructe nedehiscente, de es. merele, perele.

Capsula, in sensu generalu unu fructu nesucosu, consistentu din doue ori mai multe carpele concrescute, care parte e dehiscentu si parte nedehiscentu si care conține mai multe semintie — iara in sensu strictu, unu atare fructu, care la maturitate devine dehiscentu.

Loculi, (loculi, loculamenta) se numescu camerile (lojele) unui fructu, in care se afla semintiele si care sunt separate prin asia numiti *perei despartitori* (dissepimenta).

Dupa numerulu acestoru loculi se numesce fructulu: *uni-, bi-, tri-, multilocularu*.

Valvularu-dehiscentu se dice despre unu fructu capsularu consistentu din doi ori mai multi loculi, la care dehiscenti'a are locu prin desfacerea unoru bucati lobuliforme pre la cusururile externe longitudinale.

Sub, cá silaba prepusa, desémna, cá este aprópe asia, sau mai adeseori asia, sau si cá nu e deplinu asia, ce indica cuvântulu postpusu, de es. subcordatu, cá e aprópe cordatu, sau nu tocmai deplinu cordatu, sau nu in tóte casurile cordatu.

Observare. Terminii de es. ovatu-oblongu, obovatu-cuneatu, fimbriatu-laceratu, etc. sunt dupa esplicarile date mai susu, lesne de intielesu.

In regatulu Ungariei (Ungari'a cu Banatulu, Slavoni'a, Croati'a si Transilvani'a) se afla indicate cá provenitóre 25 genuri in totalu cu 66 specii de Cryptogame vasculare.

Din acestea lipsescu in Transilvani'a 11 specii, anume: *Osmunda regalis* L. — *Selaginella denticulata* Link. — *Hymenophyllum tunbridgense* Sm. — *Notochlaena Marantae* R. Br. — *Adiantum Capillus Veneris* L. — *Asplenium Halleri* D. C. — *Asplenium fissum* Kit. — *Asplenium lepidum* Presl. — *Aspidium cristatum* Sw. — *Aspidium rigidum* Sw. — *Equisetum pratense* Ehrh.

Despre alta parte se afla numai in Transilvani'a (nu si in celelalte provincii) trei specii: *Isoetes echinospora* Dur. — *Lycopodium Chamaecyparissus* Al. Br. — *Allosorus crispus* L.

Deci combinându-se arata, cá flor'a Transilvaniei posedu cu totulu 58 specii, prin urmare mai pușinu numai cu 8 specii.

Ce se ține in specialu de teritoriulu fostului districtulu Naseudului observezu, cá la fia-care specie care provine sau nu provine pre acestu teritoriu, amu notatu acésta inprejurare.

O parte insemnata dintre plântele susceptute in acestu tractatu au mai multe numiri botanice. Dintre acestea amu datu preferintia celoru mai usuate in timpul presentu, indicându pre celelalte cá sinonime in parentesa.

La fia-care genu si la fia-care specie amu datu si numiri sciintifice romane, la care amu mai adaosu si acelea numiri vulgare, ce le-amu potutu afla, fia din cărti, fia deadreptulu dela poporu.

Pentru a face mai invederatu si deodata si mai inlesnitóre destingerea plânteloru amu compusu mai multe chei. Asia mai dintâiu preste celea 4 familii, in care se dividu acestea plântu. Apoi alte chei analitice, si anume: o cheie preste genurile ce aparțin la fia-care familie, alta cheie preste specii, daca doue ori mai multe aparțin la unu genu. La famili'a *Filices* amu mai compusu o cheie analitica si preste celea doue triburi, in care se divide.

Cheia familiiloru.

I. Plântu mici de apa fâra tulpine, numai cu foi ce emitu din radacina. Fructele (Sporocarpiele) globóse, ori oblongi, capsuliforme sau nuciforme si inserte parte la bas'a foiloru sau la bas'a petioliloru acestoru foi si parte intre fibrele radacinei. *Marsileaceae*.

II. Plântu terestre cu tulpine nearticulate, inse foliate. Fructele (sporangiele) sessile in axilele foiloru, ori in axilele bracteeloru tulpinei, formându spice terminale *Lycopodiaceae*.

III. Plântu terestre in cea mai mare parte fâra tulpine, numai cu frundie (numai la genurile *Ophioglossum* *Botrychium* unu felu de tulpina nearticulata). Fructele (sporangiele) sunt in doue forme dispuse: la *Ophioglossum* si la *Botrychium* la vârfulu tulpinei, iara la tóte celelalte genuri sunt grupate in sori situati pre pagin'a inferiôra a laminei, sau a segmenteloru frundiiloru *Filices*.

IV. Plântu terestre cu tulpine articulate si in cea mai mare parte cu rami verticilati, inse fâra foi (frundie), apoi pre la inchieturile internodiiloru tulpinei si ale ramiloru cu vagine dentate. Fructificatiunea se compune din o spica terminala . . . *Equisetaceae*.

I. Marsileaceae Rob. Br.

Acésta familie consista din 4 genuri. Plântele sunt mici si de apa, adeca provinu numai in lacuri sau in alte ape stagnante. Fructele loru consista din sporocarpii, ce au asemenare cu capsulele sau cu nucile si sunt inserate parte la bas'a foilor sau la bas'a petiolilor foilor si parte intre fibrele radacinei. Sporangiiile (incluse in sporocarpii) sunt biforme: unele mai mari (macrosporangii) si conțin macrospori, altele multu mai mici (microsporangii) si conțin microspori. Microsporii conțin anteride, iara macrosporii producu la vârfulu lor unu prothaliu, pre care se formédia archegoniulu.

Cheia genurilor.

1. Sporocarpiiile coriacee, bi-, patruleculare, dehiscence si inserate la bas'a foilor sau la bas'a petiolilor acestor foi.
2. Sporocarpiiile solitari, sessile, 4 locale. Foile setiforme *Pilularia*.
- 2* Sporocarpiiile pedicelate, câte 2—3 lângă olalta, bilocale. Foile lungi petiolate, 4 foliolate (că unu trifoiu cu 4 frundie) *Marsilea*.
- 1* Sporocarpiiile membranacee, 1 locale, nede-hiscence.
3. Sporocarpiiile glomerate, inserate intre fibrele radacinei, Foile eliptice *Salvinia*.
- 3* Sporocarpiiile solitari, adreescute la bas'a foilor cu suprafati'a interioara alu acestor foi. Foile subulate, in partea inferioara fistulose si la bas'a dilatate *Isoetes*.

Pilularia L. *Pilularie*.

Sporocarpiiile solitari, inserate la bas'a foilor, foarte scurtu pedunculate, globose, coriacee, 4 locale si dehiscence in 4 lobi. Sporangiiile, celea inferioare conțin in unu locu unu unicu sporu mai mare (macrosporu), ovalu, la mijlocu constrinsi, iara sporangiiile superioare conțin unu numeru tare mare de spori foarte mici (microspori).

P. globulifera L. **P. globulifera**. Foile setiforme, erecte fara lamina, celea tinere cocleau-involute. Sporocarpiiile de marimea unui bobu de mazere (*Pisum* L.) Rhizoma foarte lungu repenta produce foi deschisu-verdi si inalte dela 0.02—0.10 metr. Pre lacuri si in alte ape stagnante.

In fostulu districtu alu Naseudului pana acumu nu s'a aflatu.

Marsilea L. *Marsilee*.

Sporocarpiiile pedicelate si inserate la bas'a petiolilor foilor, solitari, ori câte 2—3 pre pediceli 2—3 fidi, coriacee, subglobose, ori ovale, bilocale, dehiscence in 2 lobi. Sporangiiile conțin macro- si microspori amestecati. Macrosporii conțin câte unu unicu sporu ovalu-oblongu si neconstrinsu la mijlocu, iara microsporii sunt foarte numerosi.

M. quadrifolia L. **M. cu patru foi**. Foile lungu petiolate, cu 4 foliole (că la unu trifoiu cu 4 frundie), foliolele obovatu-cuneate, pre margini de totu intregi, glabre. Radacina repenta. Foile de inaltimea speciei precedente.

In lacuri si in alte ape stagnante.

In fostulu districtu alu Naseudului pana acumu nu s'au aflatu.

Salvinia Michel. *Salvinie*.

Sporocarpiiile membranacee, globose, inserate intre fibrele radacinei, câte 4—8 glomerate, 1 locale, nede-hiscence. Macrosporangiiile conțin macrospori subrotundi-tetraedri, iara microsporangiiile conțin microspori oblongi.

I. S. natans Hoffm. (*Marsilea natans* L.) **S. natanta**.

Foile eliptice, obtuse, pre pagin'a superioara (deasupra) stelatu-hispidule, dela 0.008—0.010 metr. inalte. Sporocarpiiile glomerate.

Planta notatoare pre suprafatia apei pre lacuri.

Acésta planta inca nu s'a aflatu pana acum in fostulu districtu alu Naseudului.

Isoetes L. *Isoete*.

Sporocarpiiile membranacee, 1 locale, nede-hiscence, ovale, ori subrotunde, adreescute la bas'a dilatata a foilor pre suprafati'a interioara alu acestor foi.

I. echinospora Dur. (*I. lacustris* Bmgt. En. Trans.)

I. echinosporu. Foile subulate, aproape pelucide, in partea inferioara fistulose si la basa dilatate. Macrosporii foarte indesuiti cu veruce tare fragile si subtili in forma de ghimpisiori, dela cari se deduce si numirea. Planta dela 0.06—0.15 metr. inalta.

Sub apa pre fundulu lacurilor.

Nici acésta planta nu s'a aflatu in fostulu districtu alu Naseudului.

(Va urmă).

Sciri scolare.

1. Personalulu scólei si alu internatului.*).

A) Personalulu scólei.

1. Directorulu:

I. Popescu, Profesoru in Seminariulu „Andreianu“, membru ordinariu alu Comitetului Asociatiunei si directoru onorariu pentru conducerea afacerilor scolare.

2. Invetiatorii:

Petru Spanu, doctoru in filosofia dela universitatea din Iena, invetiatoru ordinariu provisoriu, a propusu limb'a germana in clas'a I.—IV., istori'a universală in clas'a II. si III., istori'a Ungariei in clas'a IV., geografi'a in clas'a II. si III., igien'a in clas'a IV.

Vasile Bolog'a, doctoru in filosofia dela universitatea din Budapesta, invetiatoriu ordinariu provisoriu, a propusu limb'a romana in clas'a I.—IV., limb'a maghiara in clas'a I.—IV.

Michailu Pervu, absolventu alu sciintielor naturale la universitatea din Greifswald, cu examenu profesoralu fundamentalu, invetiatoriu ordinariu provisoru, a propusu aritmetic'a in clas'a I.—IV., geometri'a in clas'a IV., chemi'a in clas'a III., geografi'a in clas'a I. si IV., istori'a naturală in clas'a I. si II., fisic'a in clas'a IV. si desemnulu in clas'a I. si II.

*) In interesulu membrilor Asociatiunei facemu locu aici la acestea informatiuni din program'a scólei civile de fete in anulu alu III-lea.

Aureli'a Filipescul, absolventa a preparandiei de statu din Clusiu, invetiatoare ordinara provizora, a propus lucrulu de mână in clas'a I—IV., economi'a de casa in clas'a III., desemnulu in clas'a III. si IV. si music'a vocala in clas'a I. — IV.

3. Catechetii:

Prea Cuviosia Sa *Dr. Ilarionu Puscariu*, archimandritu si asesoru consistorialu, a propus religiunea eleveloru gr.-or. din tôte clasele.

Parintele *Nicolae Toganu*, preotu si cooperatoru la parochi'a gr. cath. din Sibiiu, a propus religiunea eleveloru gr. cath. din tôte clasele.

4. Instructorii:

Elena Petrascu, directôr'a internatului, a propus limb'a franceza cá studiu neobligatu eleveloru in tôte clasele.

George Dim'a, profesor seminariulu, a instruat in musica vocala 40 eleve si in cea instrumentala 4 eleve.

Sabina Brote, a instruat in musica instrumentala 18 eleve.

Matilda Mangesi, invetiatoare la scôla evanghelică de fete, a instruat in gimnastica elevele din cl. I. II. si III.

B) Personalulu internatului:

a) directorulu scôlei este totodata si alu internatului.

b) directôra internatului *Elena Petrascu*.

c) medicu de casa *Dr. Ioan Mog'a*.

d) ajutóre: doue guvernante si o bona.

2. Materialulu din obiectele de invetiamentu pertratatu in anulu scolariu 1888/9.

Clas'a I.

1. *Religiunea si morala*, conformu dispositiuniloru facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romana*, 3 ôre pe septemâna: Cetirea logica si estetica. Reproducerea materialulu cetitu cu cuvântulu si in scrisu si apoi contragerea lui. Memorisarea de fabule si legende. Din etimologie cuvintele variabile cu deosebita privire la ortografia; din sintaxa partile principale si secundare ale propositiei. Pe fia-care luna doue teme in clasa.

3. *Limb'a maghiara*, 3 ôre pe septemâna: Cetirea logica cu considerare la pronuntiarea si accentuarea cuvintelor. Exercitii la tabla. Pe bas'a propositiiloru felurile de cuvânt. Numele posesive si verbulu „a avea“. Conjugarea verbeloru predicative la indicativu prezentu. Memorisarea de poesii mai mici. Pe fia-care luna o tema in clasa.

4. *Aritmetic'a*, 3 ôre pe septemâna: Cele patru operatiuni fundamentale cu numeri intregi si fractiuni decimale. Descompunerea numeriloru in factori. Cu frângerile comune aditiunea. Cunoscintie din mesurile metrice, banii.

5. *Istori'a naturala*, 2 ôre pe septemâna: Zoologi'a; vertebratele, descrierea si gruparea loru dupa insusirile caracteristice.

6. *Geografi'a*, 2 ôre pe septemâna: Elementele geografiei matematice si fisicale, apoi geografi'a fisicala si politica a Ungariei, pe lângă deprinderi in desemnarea de mape despre materialulu propusu.

7. *Lucrulu de mână*, 3 ôre pe septemâna: Impletire de ciorapi, modele impletite si crosietate, chindisiri simple.

8. *Desemnu*, 2 ôre pe septemâna: Linii ôble si curbe, figuri cu linii ôble si curbe dupa natura si dupa modele grafice.

9. *Caligrafi'a*, 2 ôre pe septemâna: Scriere cu litere latine si germâne.

10. *Music'a vocala*, 2 ôre pe septemâna: Scale dure, exercitii unisono si in 2 voci. Cântece simple in 2 voci.

11. *Gimnastic'a*, 2 ôre: Exercitii libere, cu altere si la aparate. Jocuri gimnastice.

Clas'a II.

1. *Religiunea si morala*, conformu dispositiuniloru facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romana*, 3 ôre: Pe bas'a lecturii din etimologie cuvintele neflexibile si din sintaxa propositi'a simpla pura si augmentata, propositi'a compusa si contrasa. Formarea cuvintelor, ortografi'a. Cetire logica si estetica, exercitii de stilu, recitari de poesii. Pe fia-care luna 2 teme in clasa sau acasa.

3. *Limb'a maghiara*, 3 ôre: Cetire cu pronuntiare curata si accentuare corecta. Traduceri si exercitii la tabla pentru deprinderea in ortografie. Conjugarea verbeloru regulate in tôte modurile si timpurile. Piese de cetire in prosa si versuri cu memorisare si recitare. O tema in scôla pe fia-care luna.

4. *Aritmetic'a*, 3 ôre: Repetirea celoru propuse in cl. I. Divisibilitatea numeriloru, mesura comuna mai mare, pluralitatea comuna mai mica. Cele patru operatiuni cu fractiuni vulgare. Fractiunile decimale in legatura cu mesurile metrice de lungime, capacitate si greutate si cu banii nostri.

5. *Istori'a naturala*, 2 ôre: Zoologia; descrierea unoru animale cu note mai caracteristice din timpulul molusceloru, artropodeloru, vermiloru echinodermelor, celenteratelor, protozoelor si gruparea lor. Caracterisarea in trasuri generale a timpului vertebratelor. Botanica: dicotiledonele, descrierea lor din punctu de vedere economicu si gruparea lor.

6. *Istori'a universală*, 2 ôre: Istori'a popóreloru antice, indeosebi istori'a Eliniloru si a Romaniloru din punctulu de vedere alu culturii.

7. *Geografi'a*, 2 ôre: Geografi'a fisicala si politica a Europei si a tieriloru din giurulu marii mediterane din Asi'a, si Afric'a.

8. *Lucrulu de mână*, 3 ôre: Impletire si crosietare dupa modele mai complicate, chindisire si filatura.

9. *Desemnu*, 2 ôre: Figuri cu linii ôble si curbe. Ornamente simple si plante fara umbra.

10. *Caligrafia*, 2 ôre: Scriere cu litere latine si germâne.

11. *Music'a vocala*, 1 ôra: Scale dure si moi, exercitii mai complicate unisono si in 2 voci, cântece in 2 si 3 voci.

12. *Gimnastica*, 2 ôre: Exercitii libere, cu altere si la aparate. Jocuri gimnastice.

Clas'a III.

1. *Religiunea si morala*, conformu dispositiunilor facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romana*, 3 ore: Analisari sintactice. Notiuni despre stilu; acte oficiale mai obicinuute; naratiuni si descrieri; genurile de poezie pe bas'a poeziilor cetite. Recitari. Câte doué teme in clasa pe fia-care luna.

3. *Limb'a maghiara*, 3 ore: Cetire logica si estetica. Repetirea verbelor. Conjugarea verbelor neregulate. Verbe factitive si potentiale. Exercitii la tabla. Din sintaxa felurile de propositii. Piese in prosa si versiuni din cartea de cetire cu traducerea si reproducerea cu vorba si in scrisu a celor cetite. Câtev'a poezii memorisate si recitate. O tema in clasa pe tota lun'a.

4. *Aritmetic'a*, 2 ore: Repetirea celorl percurse in clas'a II. Regula de trei simpla si compusa pe bas'a proportiunilor si conclusiunilor. Aplicarea fractiunilor la rezolvirea temelor, ce cad in resortulu acestor regule.

5. *Geografi'a*, 2 ore: Completarea cunoscintelor din geografia, matematica si fisica. Geografi'a Europei cá repetitie, apoi geografi'a celorlalte continente.

6. *Istori'a*, 3 ore: Faptele principale din istori'a universală cu deosebita considerare a dezvoltarii culturale a genului omenescu.

7. *Chemia*, 2 ore: Notiunile fundamentale din Chemia anorganica si organica. In legătura cu acelea fenomene chimice din viati'a de toate dilele ca: apa, aer, nutrementulu vegetal dupa compositi'a lui si a folosului pentru organismulu nostru. Nutrementulu animalu, carne, oue, lapte dupa compositi'a lor. Beuturile nefermentative, tea, caféu'a; beuturile fermentative, bere, vinu, vinarsu, compositi'a lor, procesele chimice si folosulu lor pentru organismulu nostru. Grasimea si compositi'a ei; intrebuintiarea ei la fabricarea luminilor de stearina si a sapunului. Parfumurile si oleurile eterice, din care se facu acelea. Gazulu de iluminatu dupa compositi'a lui chimica si modulu de pregatire.

8. *Economi'a de casa*, 2 ore: Procurarea si conservarea lucrurilor necesare in familie. Despre locuinta, imbracaminte, nutrementu si administrarea speselor. Datorintiele morale ale stapânei de casa.

9. *Lucrulu de mână*, 2 ore: Broderie alba si colorata cusatura de albituri.

10. *Desemnu*, 2 ore: Ornamente mai complicate si plante fara si cu umbra.

11. *Caligrafia*, 2 ore: Scriere cu litere latine si germane.

12. *Musica vocala*, 1 ora: Exercitii de cantece cu 2 si 3 voci: exercitii in nimerirea tonurilor.

Clas'a IV.

1. *Religiunea si morala*, conformu dispositiunilor facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romana*, 3 ore: Genurile de poezie pe bas'a pieselor alese din autori. Date despre viati'a si activitatea scriitorilor mai insemnati in literatura, cu deosebita atentie la literatura populara. Câte doué teme pe fia-care luna; una lucrata in clasa, alta acasa.

3. *Limb'a maghiara*, 3 ore: Din cartea de cetire piese alese, reproducerea libera a cuprinsului. Repetirea celor

tractate in gramatica in clasele precedente. Din istori'a literaturii: poetii mai insemnati pe bas'a poeziilor cetite. Recitari. Doué teme pe luna, acasa, si in scola.

4. *Aritmetic'a*, 2 ore: Repetirea celorl invetiate in clasele premergătoare. Procentulu. Calcularea interesului, a capitalului si a timpului. Divisiunea proportionala si regul'a asocierii.

5. *Geometria*, 1 ora: Elementele geometriei. Aflarea suprafetii patratului, triunghiului, paralelogramului, trapezului, multunghiului regulatu si neregulatu, a cercului si a sectorului. In legatura cu aceste mesurile de suprafatia. Cunoșcerea corpurilor geometrice si aflarea suprafetii si volumului.

6. *Fisica*, 2 ore: elementele fisice. Caldura. Notiuni din mecanica, din magnetismu, electricitate, acustica si optica.

7. *Igien'a*, 2 ore: Notiuni de anatomie si fisiologie. Alimentele. Miscarea. Simtiurile si igien'a lor. Locuintia, hainele, aerulu, clima. Temperamentele. Otravirea, asfixia, leșinarea, epilepsia, arsii, inghetatii, ranitii. Câteva bóle contagióse.

8. *Geografi'a*, 1 ora: Geografi'a matematica si fisica; cea din urma cu deosebita considerare a periódelor de formatiune geologica. Repetirea pe scurtu a geografiei celorl 5 continente din punctu de vedere fisicu.

9. *Istori'a patriei*. Epocel principale din dezvoltarea istoriei regatului ungaru. In liniamente generale si pe basa istorica cunoscintie din constituti'a patriei.

10. *Lucrulu de mână*, 2 ore: Brodaria alba si colorata. Cusatura de albituri, suplica si innodatulu.

11. *Desemnu*, 2 ore: Peisage, figuri animalice si omnesi cu umbra.

12. *Musica vocala*, 1 ora: Exercitii in 2 si 3 voci. Cantece in 3 si 4 voci.

Limb'a germana, cá obiectu facultativu, a fostu invetiata de toate elevele, dându-se pentru fia-care clasa lectii separate in câte 2 ore pe septemăna.

La limb'a franceza au participatu 45 eleve, cari, despartite in 4 cursuri au luatú câte 2 lectii pe septemăna, făcendu exercitii in cetire, gramatica, ortografia, in traducere si in stilu.

La instructia in pianoforte au participatu 22 eleve.

Din limb'a romana, germana si franceza au avutu elevele interne si câte doué ore de conversatie sub conducerea directórei si a guvernantelor.

Ordinarulu clasei I. a fostu Michailu Pervu.

" " II. " " Dr. Petru Spanu.

" " III. " " Aurelia Filipescu.

" " IV. " " Dr. Vasile Bolog'a.

3. Conspectulu elevelor imatriculate in anulu scolaru 1888/9.

1. *Elisabeta Bogdanu*, Sasciori.

2. *Paraschiva Branea*, Boitia.

3. *Maria Bratilesu*, Boitia.

4. *Valeria Colbasi*, Sibiu.

5. *Minerva Cosm'a*, Sibiu.

6. *Cornelia Dum'a*, Daneș.

7. *Eugenia Macavei*, Bucium-Siasa *).
8. *Aurelia Mog'a*, Sibiiu.
9. *Cornelia Pasca*, Salciua de josu *).
10. *Mariór'a Petrutiiu*, Misca *).
11. *Paraschiva Popu*, Resinariu.
12. *Paraschiva Popa*, Boitia.
13. *Livia Popescu*, Nadab *).
14. *Gliceria Popesculu*, Partestii de josu (Bucovina) *).
15. *Maria Rosc'a*, Seliste *).
16. *Paraschiva Rosca*, Turnisioru.
17. *Neaga Rasoiu*, Seliste *).
18. *Elena Sèrbu*, Chisindea *).
19. *Eugenia Tabacariu*, Muresiu Osiorcheiu *).
20. *Irina Zehan*, Dicső-Szt.-Mártonu *).

Clas'a II.

1. *Florica Antalu*, Beiusiu **).
2. *Elisabeta Badila*, Sibiiu.
3. *Iustina Bârza*, Seliste ***).
4. *Ana Bogdan*, Crisciori *).
5. *Aurelia Candrea*, Sibiiu.
6. *Sabina Davidu*, Bucium-Isbita *).
7. *Lucia Feier*, Boros-Ineu *).
8. *Valeria Feier*, Boros-Ineu *).
9. *Virginia Florescu*, Ighiiu **)
 ***).
10. *Aurelia Hossu*, Deés *).
11. *Cornelia Lacatusiu*, Dobr'a *).
12. *Maria Macaveiu*, Bucium-Siasa *).
13. *Eugene Mateiu*, Sibiiu.
14. *Eugenia Mog'a*, Sibiiu.
15. *Rachila Mog'a*, Sasciori.
16. *Olga Poruț*, Almasiulu-mare *).
17. *Iolanta Robotinu*, Poian'a-Hunedórei *).
18. *Aurelia Serbu*, Pilulu-mare *).
19. *Ersilia Sturza*, Sepreusiu *).
20. *Victoria Suciu*, Sistarovetiu *).

Clas'a III.

1. *Minerva Balint*, Rosia-de-munte.
2. *Livia Casioltianu*, Lancrem ***).
3. *Gabriela Codreanu*, Siclau *).
4. *Sofia Davidu*, Bucium-Isbit'a *) †).
5. *Amalia Dim'a*, Hunedórea.
6. *Eugenia Grévu*, Mercurea.
7. *Daleria Moldovanu*, Baitia *).
8. *Elena Munténu*, Desiu *).
9. *Silvia Paleu*, Biseric'a-Alba *).
10. *Aurora Pavlovici*, Pâncota *).
11. *Adelina Piso*, Secarâmbu *).
12. *Elena Popescu*, Sibiiu.
13. *Letitia Rosc'a*, Sibiiu.
14. *Eugenia M. Rosiu*, Biseric'a-Alba *) ***).
15. *Leontina Simonescu*, Lugosiu ***).
16. *Cornelia Stoic'a*, Seliste.
17. *Silvia Trifanu*, Abrudu.
18. *Aurelia Trónca*, Seliste.
19. *Eugenia Vasilichi*, Sibiiu **).

Clas'a IV.

1. *Lucia Cosm'a*, Sibiiu.
2. *Elena Cuntianu*, Sibiiu.
3. *Maria Damianu*, Balsia *).
4. *Maria Garoiu*, Zernesti *).
5. *Aurelia Henzelu*, Abrudu ***).
6. *Sofia Jucu*, Prebulu, *).
7. *Alexandrina Mateiu*, Sibiiu.
8. *Alexandrina Mog'a*, Sibiiu.
9. *Eugenia Nichit'a*, Zelau *).
10. *Aurelia Onu*, Covasint *) **).
11. *Sabina Piso*, Secarâmb *).
12. *Emilia Popescu*, Nadab *) **).
13. *Ersilia Popovici*, Hatiegu.
14. *Virgilia Tipeiu*, Sebesiulu-sasescu.
15. *Ersilia Tom'a*, Sibiiu.

4. **Conspectulu eleveloru din internatu †).**

1. Ana Bogdanu, Crisciori.
2. Maria Cherestes, Deésiu.
3. Gabriela Codrénu, Siclau.
4. Maria Damianu, Balsia.
5. Sabina Davidu, Bucium-Isbita.
6. Sofia Davidu, Bucium-Isbita.
7. Lucia Feier, Boros-Ineu.
8. Valeria Feier, Borosiu-Ineu.
9. Virginia Florescu, Ighiiu.
10. Maria Garoiu, Zernesti.
11. Aurelia Hossu, Budapesta.
12. Sofia Jucu, Prebulu.
13. Tereza Jurc'a, Ravasielu.
14. Cornelia Lacatusiu, Dobra.
15. Aglae Lupu, Sucéva (Bucovin'a).
16. Eugenia Macavei, Bucium-Siasia.
17. Maria Macavei, Bucium-Siasia.
18. Valeria Moldovanu, Baitia.
19. Elena Munténu, Deésiu.
20. Eugenia Nichita, Zelau.
21. Aurelia Onu, Covasint.
22. Silvia Paleu, Biseric'a-Alba.
23. Cornelia Pasc'a, Salciua de josu.
24. Aurora Pavlovici, Pâncota.
25. Marióra Petrutiiu, Misca.
26. Adelina Piso, Secarâmbu.
27. Sabina Piso, Secarâmbu.
28. Emilia Popescu, Nadab.
29. Livia Popescu, Nadab.
30. Gliceria Popesculu, Partestii-de-josu. (Bucovin'a).
31. Olg'a Porutiu, Almasiulu-mare.
32. Neaga Rasoiu, Seliste.
33. Iolanta Robotinu, Poian'a-Hunedorei.
34. Maria Rosc'a, Seliste.
35. Eugenia M. Rosiu, Biseric'a-Alba.

*) Interna.

**) Extraordinara.

***) A parasitu scól'a in decursulu anului.

†) Elevele, alu caroru nume s'a tiparitu cu litere cursive, au frecuentatu scól'a elementara a „Reuniunii femeiloru romane“ din Sibiiu.

*) Interna.

**) Extraordinara.

***) A parasitu scól'a in decursulu anului.

†) A reposatu.

36. *Maria Seleschi*, Calinesti, (Bucovin'a).
37. *Aurelia Serb*, Pilulu-mare.
38. *Elena Serbu*, Chisindia.
39. *Ersilia Sturza*, Sepreus.
40. *Victoria Suci*, Sistarovetiu.
41. *Minodora Teulescu-Vasiu*, Craciunesci.
42. *Eleftera Verra*, Bucuresti (Romani'a).
43. *Mariôra Verra*, Bucuresti (Romani'a).
44. *Irina Zehan*, Dicsô-Szt.-Márton.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 164/1889.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a româna si cultur'a poporului român, luat în sedint'a dela 3 Iulie n. 1889.

Presedinte: G. Baritiu. Membrii presenti: Elia Macellariu, P. Cosm'a, I. St. Siulutiu, I. Hannea, Z. Boiu, Ioanu Popescu.

Secretariu: Dr. I. Crisanu.

Nr. 57. Arsintie Suci din Pintie, se rôga sè se confere fiului seu, Vasile, ucenicu de faurarie, unu ajutoriu pentru de a'si putea continuâ meseri'a. (Ex. Nr. 138/1888).

— Nefiindu vacantu nici unulu din ajutôrele menite pentru invetiacei de meserii, cererei de fatia nu se pôte satisfice. Se indruma inse petentele la concursule, ce se voru escrise la timpulu seu din partea comitetului, conformu concluseru care se voru luâ de câtra viitôrea adunare generala din Augustu a. c.

Nr. 58. Se presentéza hârti'a Inaltului Ministeriu reg. ung. de culte si instructiune publica dto 12 Maiu a. c. Nr. 6364 cuprindiendu dispositiuni speciale relativu la primirea eleviloru dela scôlele medii in scôlele civile. (Ex. Nr. 140/1889).

— Se transpune spre scire directiunei dela scôl'a Asociatiunei.

Nr. 59. Se presentéza hârtia directiunei despartiemântului XII. (Desiu) alu Asociatiunei dto 13 Augustu 1888, prin care se substerne protocolulu adunarii generale a despartiemântului, ținute la 30 Augustu 1888, In Iclanda-mare, nu inse si sum'a incassata de pe la membrii Asociatiunei in numit'a adunare, din care cauza a trebuitu sè se amâne revisuirea protocolului.

La repetite provocari a substernutu in fine numit'a directiune prin hârtia dto 8 Iuniu a. c. Nr. 3 si sum'a de 48 fl. v. a. incassata la adunare dela membrii vechi si noi, precum si urmatôrele acte:

- a) protocolulu subcomitetului dto 13 Octombrie 1888.
- b) raportulu directiunei dto 23 Decembrie 1888.
- c) protocolulu subcomitetului dela 26 Iuniu a. c. si
- d) registrulu membriloru din despartiemântu.

Directiunea scusa întârdierea cu procederea comitetului filialu din Iclanda-mare, cu morbulu îndelungatu alu directo-ului si cu neinteresarea cassariului dlui Dr. I. Farcasiu.

Din protocolulu adunarii generale se vede:

1. că sau incassatu dela membrii ordinari vechi si noi si dela membrii ajutatori sum'a de 69 fl. 05 cr.

2. că s'a alesu de cassariu dl. Dr. I. Farcasiu candidat de advocationu.

3. că s'a statoritu budgetulu pro 1888 cu esite in sum'a de 50 fl. v. a. si anume:

a) cá spese de cancelarie, postuportu, tiparituri, calatorie la adunarea generala 20 fl.

b) pentru doue ajutôre á 10 fl. pentru invetiacei de meserii 20 fl.

c) pentru sustinerea bibliotecii 10 fl.

4. că adunarea generala proxima sè se țină in Deju, terminulu avându a fi fixatu de subcomitetu.

5. că s'a propusu, cá despartiemântulu Gherl'a se fia contopitu in celu din Deju.

6. că s'au insinuat 3 dissertatiuni:

a) „Despre poesi'a poporala“ de Petru Muresianu Sireganulu;

b) „Despre invetiamentu la noi, privitu in rezultatele actuale“ de Petru Petrisioru clericu din Sasca;

c) „Famili'a la diferite popôre“ de Aug. Paulu, studentu in teologie si filosofie.

Cele de sub b si c s'au cetitu in adunare, cea de sub a remasu se fia publicata in fôl'a Asociatiunei.

Din protocolulu subcomitetului dela 26 Maiu a. c. se vede, că in locul dlui Dr. I. Farcasiu, carele nu s'a interesatu de lucru si nici membru alu Asociatiunei nu este, dupa-ce nu 'si a platitu tax'a, s'a substituitu in oficiulu de cassariu alu despartiemântului in modu provisoriu, pâna la proxim'a adunare generala dlui Dr. G. Triponu candidat de advocationu.

Se constata, că pe cale presidiala s'a adeveritu primirea sumei de 48 fl. v. a. substernuta, dupa cum s'a aretatu mai susu, din partea directiunei despartiemântului de sub întrebare. (Ex. Nr. 328/1888 si 142/1889).

— Cuprinsulu protocôleloru substernute servescu spre sciintia cu aceea:

a) că directiunea se deslusiasca, cum crede, că se va putea acoperi sum'a de 50 fl. preliminata cá esite pro 1888, dupace banii reținuti din sum'a incassata la adunarea din Icland'a-mare nici pe departe nu ajungu spre a o egala;

b) că membrii noi voru primi diplomele numai dupa-ce voru fi obținutu aprobarea adunarii generale a Asociatiunei.

c) că in ceea-ce privesce proiectat'a contopire a despartiemântului Gherl'a cu despartiemântulu Deju, afacerea se țină, avându a se urma intocmai cá pâna acumu, pâna se va stabili definitiv nou'a arondare a despartiemântelor Asociatiunei proiectata din partea acestui comitetu.

b) că substituirea făcuta in oficiulu de cassariu se incuviintieza.

Nr. 60. Presidiulu raportéza despre pasii, ce pe cale presidiala au trebuitu sè se întreprindia pentru scurtimea terminului pusu dela Comitatu, in caus'a dreptului de mórâ alu Asociatiunei in comun'a Vidr'a-de-susu, in urm'a hâr-

tiei avocatului nostru a d-lui Dr. I. Ratiu din Turd'a. (Ex. Nr. 144/1889).

— Spre sciintia. Biroulu se insarcinédia cu continuarea pasiloru intreprinsi.

Nr. 61. Eva I. Ceposu cere unu ajutoriu pentru fiulu ei, cá se'lu póta da la vre-o meserie. (Ex. Nr. 147/1889).

— Se indruma la concursulu ce se va escrie la timpulu seu.

Nr. 62. Presedintele Asociatiunei, dlu G. Baritiu, a donatu pentru colectiunea numismatica si pentru bibliotec'a Asociatiunei:

1. medali'a cea mare comemorativa din bronz de tunu, relativa la proclamarea regatului Romaniei;

2. medali'a in memori'a lui Mironu Costinu;

3. Amon v. Trevenfest Ritter G. Gechichte des k. k. Inft. Rgmts. Nr. 50 Fr. L. Grosherzog v. Baden, Wien 1882.

4. G. Baritiu. Pàrti alese din Istori'a Transilvaniei vol. I. Sibiiu 1889. (Ex. Nr. 149/1889).

— Cu multiamita spre sciintia, avèndu a se adeverí primirea.

Nr. 63. Dl. I. Cosieriu, provocându-se la hàrti'a acestui comitetu dto 8 Iuniu a. c. Nr. 124 raportédia despre stadiulu in care se afla afacerea cu lasamèntulu dupa I. P. Bota, precum si despre pasii, ce 'i a intreprinsu spre a esoperá o copia vidimata de pe testamentulu fericitului Bota. (Ex. Nr. 150/1889).

— Spre sciintia.

Nr. 64. Dl. B. Basiot'a prin hàrtia dto 18 Iuniu a. c. arata pasii, ce i-a intreprinsu dènsulu in caus'a descrisa la punctulu precedentu (Ex. Nr. 152/1888).

— Spre sciintia.

Nr. 65. Comitetulu „Reuniunii femeiloru romane din Sibiiu“. prin hàrtia dto 16 Iuniu a. c. arata, cá cu $\frac{1}{4}$ a. c. a terminatu colectarea de modele pentru lucruri de màna femeiesci, in scopulu instructiunei in scól'a de fete a Asociatiunei, si substerne, pe lãnga consemnare, obiectele intrate dela datulu raportului seu din urma, 26 Decembre 1888 Nr. 105.

In legatura numitulu comitetu presenta si notele despre spesele avute cu colectarea in suma de 47 fl. 71 cr. v. a. spre egalare, multiamindu acestui comitetu pentru-cà'i s'a incredintiatu acèsta afacere, si asigurându'lu si pe viitoru de servitiile sale in favorulu scólei Asociatiunei. (Ex. Nr. 153/1889).

— Cu multiamita spre sciintia, avèndu a se adeverí primirea modeleloru trimise.

Sum'a de 47 fl. 71 cr. v. a. se avisédia la cass'a Asociatiunei spre platire. Ofertulu comitetului „Reuniunei femeiloru“ de a'si pune si in viitoriu servitiile sale in favorulu scólei Asociatiunei, servece spre placuta sciintia cu atátu mai vèrtosu, cu càtu chiar si pâna aci, acea intreprindere de a càuta la poporulu romanu modele de tieseturi, cuseturi si alte lucruri de màna, a inceputu a destiepta o emulatiune nobila, pe care trebuie se o dorimu cu totii si care s'a manifestatu in parte si la espositiunea surprindietóre a lucrurilor de màna cu ocasiunea esameneloru dela scól'a si internatulu Asociatiunei transilvane din anulu acesta.

Nr. 66. Raportulu dnului Basiliu P. Harsianu avocatulu in afacerea lasamèntului dupa A. Iancu, a legatului dupa Ioanu Romanu din Fagarasiu si in caus'a lui Visia G. contra Curesu Vasile. (Ex. Nr. 155/889).

Serversce spre sciintia, avèndu a se folosi la compunerea raportului generalu alu comitetului càtra adunarea generala a Asociatiunei din acestu anu.

Sibiiu, d. u. s.

Georgie Baritiu m. p.,
presedinte.

Dr. I. Crisanu m. p.,
secretariu II.

Acestu procesu verbalu se increde spre verificare dloru: Ioanu Popescu, Ios. St. Siulutiu, P. Cosm'a.

S'a cetitu si verificatu. Sibiiu in 5 Iulie 1889.

I. Popescu m. p.

I. St. Siulutiu m. p.

P. Cosm'a m. p.

Nr. 176/1889.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luat in sedinti'a dela 9 Iulie 1888.

Presedinte: George Baritiu. Membrii presenti: Br. D. Ursu, I. Hanea, E. Macellariu, I. St. Siulutiu, I. Popescu, B. P. Harsianu.

Secretariu: Dr. I. Crisanu.

Nr. 67. On. Directiune dela scól'a Asociatiunei prin hàrtia dto 3 Iulie a. c. Nr. 74 substerne spre revisuire protocolulu luat in conferinti'a corpului didacticu dela numit'a scóla, tñnuta la 1 Iulie a. c.

Din protocolu se vede:

a) cá examenele publice s'au tñnutu, conformu programei stabilite sub conducerea presedintelui Asociatiunei, a dlui G. Baritiu, si a decursu spre deplina multiamire.

b) cá dlu inspectoru de scóle alu comitatului Sibiiului a cerutu, se'i se arete oficiosu modulu, ce se va urma, si rezultatulu, ce se va obține cu ocasiunea compunerii corpului didacticu pentru anulu viitoriu.

c) cá fisiculu comitatului luându ansa dela unu singuru casu de morbu contagiosu ivitu acum la finea anului scolasticu, a cerutu, cá pe viitoriu se se faca provisiune, precum este la tóte instituttele de educatiune organizate cu multa prevedere si grija, cá elevele, care s'ar intempla vreodata cá se fia atacate de morburi contagióse, se nu zaca in internatulu edificiului scólei, càci in asemenea casuri conformu legiloru existente, internatulu ar' trebui se se inchida; ar fi deci se se faca ingrigiri de unu localu afara din edificiulu institutului pentru casurile amintite.

d) cá s'a observatu in decursulu anului, cá tievile, care conducu ap'a din scaldatori si din bucatarie, une-ori se astupa si cá aceste defecte ar trebui indreptate.

e) cá in vederea eventualitatii de a se deschide pentru anulu viitoriu cursulu complimentariu, ar fi a se face ingrigiri inca de o putere didactica, ordinara sau suplenta. (Ex. Nr. 161/1889).

— ad a) raportulu despre examenele publice servește spre știința cu plăcere.

ad b) s'è se scrie concursu pentru ocuparea celor 3 posturi de invetatori și a postului de invetator, ȕr' la timpul seu Onoratulu inspectoratu se fia incunoscintiatu despre rezultatulu obținutu la ocuparea corpului didacticu.

ad c și d) se alege o comisiune in persoanele dloru G. Baritiu, Br. D. Ursu și G. Candrea, carele din urma in calitatea sa de cassariu este totodata și economulu zidiriloru Asociatiunei

Acȕsta comisiune se autorisȕdia, cȕ dupa-ce va fi consultatu barbati espteri in lucru, se iee mesurile de lipsa; cȕ inca in decursulu feriiloru s'è se delature lipsele și neajunsurile aretate.

ad e) pentru casulu, cȕndu se voru presenta eleve, s'è se deschida și cursulu complementariu; incȕtu pentru insti-tuirea unei noue puteri didactice, afacerea se ține de o cam-data in suspensu.

Nr. 68. Onorat'a Directiune dela scȕl'a Asociatiunei, prin hȕrtia dto 9 Iulie a. c. Nr. 80 substerne unu raportu despre socotelele scȕlei și ale internatului pe timpul dela 1 Iulie 1888 pȕna 7 Iulie a. c. (Ex. Nr. 175/1889).

— Se transpune unei comisiuni in persoanele dloru E. Macelariu și G. Candrea, carea va avea se censureze socote-lele, care se afla depuse la directȕr'a institutului, ȕr' despre rezultatu se raporteze la timpul seu comitetului.

Sibiiu, d. u. s.

G. Baritiu m. p.,
presiedinte

Dr. I. Crisianu m. p.,
secret. II.

Verificarea acestui procesu verbalu se increde d-loru : Ioanu Hanea, Elie Macellariu, Ioanu Popescu.

Cetitu și verificatu. Sibiiu in 10 Iuliu 1889.

E. Macellariu m. p. Ioanu Hanea m. p. Ioanu Popescu p. m.

Avisu!

Conformu conclusului comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu, adusu in siedinti'a dela 9 Iulie a. c. la scȕl'a civila de fete cu internatu a Asociatiunei se va deschide cu inceperea anului scolasticu 1889/90 de nou cursulu complementariu, prevediutu in statutulu de organizare §. 4 pentru casulu, cȕndu se voru presenta eleve.

Fiindcȕ amintitulu cursu are in prim'a linie me-nirea; a da invetamentului din clasele ordinare o di-rectiune pronuntiata spre ocupatiunile, ce astȕpta pe eleve in viati'a practica, prin urmare a satisface nesce trebuintie fȕrte insemnate, se atrage asupr'a lui luarea aminte a Onoratiloru parinti interesati. Elevele, care

dorescu se fia primite in acestu cursu, voru avea s'è se insinue la directiunea institutului celu multu pȕna la 3 Septemvrie n. a. c.

Sibiiu, in Iulie 1889.

Comitetulu Asociatiunei transilvane.

Nr. 176/1889.

Concursu.

Pentru ocuparea cu 1 Septemvrie n. a. c. a 3 posturi de invetatori și a a unui postu de invetator la scȕl'a civila de fete cu internatu a Asociatiunei transilvane pentru lite-ratur'a romana și cultur'a poporului romanu, prin acȕsta se escrie concursu.

Doritorii de a ocupȕ vre-unulu dintre posturile amintite-au se presente urmatȕrele documente:

a) atestatu de botezu;

b) documentu despre cualificatiunea ceruta prin legea statului (§ 103 a Art. de lege XXXVIII din 1868 pentru ocuparea de posturi de invetatori la scȕle civile;

c) o aretare in scrisu despre studiile pregatitȕre și despre ocupatiunea de pȕna acum;

d) aretarea specialitatii, pentru care sunt pregatiti cu deosebire, și

e) fiindu limb'a romana limb'a de propunere, se dovedȕsca cȕ posedu perfectu limb'a romana in vorbire și in scriere; pentru postulu de invetator se cere, pe lȕnga cualificatiunea amintita mai susu, și cualificatiune speciala pentru lucrulu de mȕna și vȕrsta de celu puținu 20 de ani.

Concurentii, cari voru dovedȕ aptitudinea speciala in pri-vinti'a cunȕscerei și a limbei germane, franceze, a gimnasticei sau altei specialitati de scȕla, vor avȕ preferintia intre cei altfelu cu pregatiri egale.

Fia-care concurentu, care va fi alesu invetatoriu sau invetator, se obliga a propune pȕna la maximulu de 30 ȕre pe septemȕna.

Cu posturile, ce sunt a se ocupa, sunt impreunate urmatȕrele beneficii:

a) invetatoriloru salariu anualu de cȕte 700 fl. v. a. și 150 fl. v. a. bani de cuartiru;

b) invetatorȕrei, pe lȕnga intrȕga intȕreținere in internatu (viptu, locuintia, incȕlȕitu, luminatu, spalatu) salariu anualu de 400 fl. v. a.

Concursele insȕgite de documentele numite mai susu se se presente subsemnatului comitetu pȕna la 15 Augustu st. n. anulu curentu.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu țnuta in Sibiiu la 9 Iulie n. 1889.

Georgie Baritiu m. p.,
presiedinte.

Dr. I. Crisianu m. p.,
secretariu II.